

Τ Ο Β Η Μ Α Τ Ω Ν Φ Ο Ι Τ Η Τ Ω Ν

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΗ ΧΙΟ*

Παναγιώτης Γιαννόπουλος

Αντικείμενο, μεθοδολογία
και περιεχόμενα της
εργασίας

Σημαντικός αριθμός των πανεπιστημίων της χώρας ανήκει στην κατηγορία των λεγόμενων «περιφερειακών». Ως περιφερειακά θεωρούνται τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που λειτουργούν εκτός των ορίων των περιφερειών Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

Ένας από τους λόγους της αύξησης του αριθμού των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και τμημάτων είναι η άποψη ότι συμβάλλουν στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη της περιοχής όπου εγκαθίστανται. Με τον όρο ανάπτυξη νοείται η βελτίωση, οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική, όλων των δεικτών μιας κοινωνίας, εδώ τοπικής, άρα τοπική ανάπτυξη, με θεμελιώδη όρο την οικονομία, δηλαδή την προοδευτική εξέλιξη μιας δεδομένης γεωγραφικά και κοινωνικά εθνικής οικονομίας, που έχει ως αποτέλεσμα την άνοδο των παραγωγικών δυνάμεων, τη βελτίωση της οικονομικής οργάνωσης και την αύξηση του εθνικού εισοδήματος (Λεξικό Κοινωνικών Επιστημών 1961).

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι το πρώτο πανεπιστήμιο που έκανε προσπάθεια να υπερβεί το γεωγραφικό παράγοντα, «να «διακτινιστεί» δηλαδή σε πολλά νησιά και να ξεπεράσει τα φυσικά «εμπόδια» του οριζόντιου διαμελισμού του ελλαδικού χώρου, και ιδρύθηκε σε τέσσερα νησιά του Αρχιπελάγους: είναι, θα μπορούσε να πει κανείς, το πρώτο «νησιωτικό» πανεπιστήμιο στη σύγχρονη Ελλάδα.

Η παρουσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου αποτελεί έναν αναμφισβήτητο θετικό παράγοντα ζωής για τον «μικρό» αλλά και ταυτόχρονα «μέγα κόσμο» των νησιών του Αιγαίου. Αν η παρουσία αυτή συμβάλλει, εκτός των άλλων, και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής όπου λειτουργεί το Πανεπιστήμιο είναι ένα ερώτημα που γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί.

Η εργασία προσπαθεί να απαντήσει στο εξής ερώτημα: η ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο είναι απλώς ανάπτυξη του στην περιοχή του νομού Χίου ή λόγω της ανάπτυξης του Πανεπιστημίου και των οικονομικών του δραστηριοτήτων επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της περιοχής της Χίου; Η εργασία επικεντρώνεται στην ε-

* Η εργασία με τίτλο «Περιφερειακά Πανεπιστήμια στην Ελλάδα και τοπική ανάπτυξη: η περίπτωση του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο» κατατέθηκε ως διπλωματική στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη ανάπτυξη», του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου.

ξέταση των οικονομικών στοιχείων λειτουργίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, στο διάστημα 1984-2001. Σκοπός είναι να διερευνηθεί η υπόθεση αν ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο, και ειδικότερα το Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, συμβάλλει, μέσω των προμηθειών και δαπανών, στην τόνωση της τοπικής οικονομίας και, αν συμβάλλει, πώς πραγματοποιείται αυτή η συμβολή και πώς αποτιμάται με οικονομικούς όρους.

Η έρευνα ακολουθεί την εξής πορεία: χρηματοδότηση → δαπάνες → κατεύθυνση σε οικονομικό κλάδο εντός και εκτός Χίου.

Συγκεκριμένα:

α) Ποια είναι η τελική κατάληξη των δαπανώμενων κονδυλίων, αν δηλαδή καταλήγουν σε επιχειρήσεις που εδρεύουν εντός ή εκτός Χίου.

β) Σε ποιες κατηγορίες εξόδων, σε ποια είδη δηλαδή, διοχετεύονται τα μεγαλύτερα ποσά και σε τι είδους επιχειρήσεις.

γ) Αν υπάρχουν δαπάνες που θεωρητικά πρέπει να διοχετεύονται στην τοπική κοινωνία (ή όχι), και αν αυτό επιβεβαιώνεται στην πραγματικότητα από τα εμπειρικά δεδομένα.

Για την εκπόνηση της εργασίας, και για τα θέματα που πραγματεύεται, πραγματοποιήθηκε συστηματική προσέγγιση της βιβλιογραφίας καθώς και σύγκριση θεωριών τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ιδιαίτερα στη Χίο, εξετάζονται μέσα από την καταγραφή και επεξεργασία οικονομικών στοιχείων για το διάστημα 1984-2001. Τα στοιχεία αυτά αφορούν σε δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού και προϋπολογισμού Δημοσίων Επεν-

δύσεων, δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και από την Επιτροπή Ερευνών (Ερευνητικά Προγράμματα και δράσεις των ΕΠΕΑΕΚ 1 και 2 που υλοποίησαν τα τμήματα του Πανεπιστημίου στη Χίο).

Εξετάζονται πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων, πρακτικά του Εθνικού Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας, κείμενα που αναφέρονται στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, και σταχυολογούνται δημοσιεύματα του αθηναϊκού και χιακού τύπου. Η εξέταση των στοιχείων συμπληρώνεται με συνεντεύξεις μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και της χιώτικης κοινωνίας.

Συγκεκριμένα, στο 1ο θεωρητικό κεφάλαιο εξετάζονται οι θεσμοί από τους οποίους πηγάζουν τα έσοδα του Πανεπιστημίου (κράτος, Ευρωπαϊκή Ένωση). Στο ίδιο αυτό κεφάλαιο εξετάζονται η πολιτική και οι προθέσεις των θεσμικών αυτών οργάνων. Μελετήθηκαν προς τούτο ιδρυτικοί νόμοι, πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων, επίσημα κείμενα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδησεογραφικά κείμενα. Αναφέρονται επίσης βασικές θεωρίες για την ανάπτυξη, οικονομική και τοπική. Παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορία του θεσμού της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, και ειδικότερα η ίδρυση και λειτουργία των περιφερειακών πανεπιστημίων. Στο 2ο κεφάλαιο γίνεται σύντομη αναφορά στην ιστορία του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Ο αναγνώστης της εργασίας μπορεί να κατατοπιστεί από το 3ο κεφάλαιο για ορισμένα οικονομικά μεγέθη της Χίου, όπου

και εγκαταστάθηκε μέρος του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στο 4ο κεφάλαιο εξετάζεται το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο και κατατίθεται η έρευνα με τα συμπεράσματά της.

Η οικονομική συνεισφορά του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην τοπική οικονομία της Χίου

Η ανάπτυξη μιας περιοχής θεωρείται ότι εξαρτάται, πρώτον, από τη συνολική ανάπτυξη της χώρας, οικονομική, κοινωνική και πολιτική, και δεύτερον, από τα χαρακτηριστικά της ίδιας της περιοχής. Μόνο αν οι εθνικές και τοπικές συνθήκες το επιτρέπουν μπορεί ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο να συμβάλει, ολόπλευρα και όχι μονομερώς, στην τοπική ανάπτυξη. Μια περιοχή μπορεί να αναπτυχθεί με τη συνολική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξή της, καθώς και με την ανάπτυξη όλης της χώρας, με κύριες επιδιώξεις την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, την κάλυψη των σύγχρονων αναγκών και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Η περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου, και ιδιαίτερα ο Νομός Χίου, παρουσιάζει την εικόνα μιας περιοχής με οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα και τάσεις απόκλισης παρά σύγκλισης με τις περισσότερες αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται μεγάλη αύξηση ενός μόνο τομέα της οικονομίας, του τριτογενούς, και ιδιαίτερα του τουρισμού, που κυριαρχεί στην τοπική οικονομία, ενώ η ανεργία κυμαίνεται σε υψηλό ποσοστό. Η διόγκωση του τουρισμού

δημιουργεί ένα οικονομικό περιβάλλον ευάλωτο σε κρίσεις. Έτσι, η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων σε περιοχές όπως ο Ν. Χίου αποκτά μεγάλη σημασία, λόγω και της γεωγραφικής του θέσης.

Η ανάπτυξη και ο προγραμματισμός όμως της ανώτατης παιδείας δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται το ίδιο όπως η μεταποίηση ή ο τουρισμός. Τα «κέρδη» από τις επενδύσεις στην ανώτατη παιδεία είναι μακροπρόθεσμα, και τα «οφέλη» πρέπει να διαχέονται σε όλο τον πληθυσμό και σε πολλούς τομείς.

Έτσι, η ίδρυση πανεπιστημίων πρέπει να αποδεσμευτεί από τη χρησιμοποίησή τους ως μοναδικών και κύριων μοχλών περιφερειακής ανάπτυξης, να μην αντιμετωπίζονται ως πρωτογενή μεγέθη για την ανάπτυξη μιας περιοχής, να εξετάζεται δηλαδή μόνο το άμεσο οικονομικό αποτέλεσμα, να μη χρησιμοποιούνται με αλόγιστο τρόπο ως εργαλεία περιφερειακής πολιτικής, αλλά, αντίθετα, να αντιμετωπιστούν ως καταλύτες για τη συνολική ανάπτυξη της χώρας (Λαμπριανίδης 1993, Γέμτος 1991, Γετίμης 2001, 2002, «Τι λένε οι πανεπιστημιακοί» 1999, Σπυράκη 1996).

Ακόμη, η άνιση περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα μπορεί να οδηγήσει τα περιφερειακά πανεπιστήμια σε τροχιά υποδεέστερη των άλλων πανεπιστημίων («Προβλήματα περιφερειακών πανεπιστημίων» στο Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα 1990), αφενός λόγω της μη ισορροπημένης και ολόπλευρης ανάπτυξης των περιφερειών στις οποίες ιδρύονται και αφετέρου διότι αναπτύσσονται υπερβολικές προσδοκίες ότι τα περιφερειακά πανεπιστήμια θα λειτουρ-

Πίνακας 1.

Συνεισφορά του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην τοπική κοινωνία της Χίου

Έτος	ΑΕΠ Χίου*	Γενικό σύνολο δαπανών Παν/μίου Αιγαίου στη Χίο	Ποσοστό επί ΑΕΠ
1985	13.737.241.000	45.680.452	0,333%
1988	21.870.718.000	188.957.026	0,867%
1991	52.340.000.000	319.609.799	0,611%
1993	78.693.138.500	522.385.484	0,664%
1995	91.232.000.000	688.109.801	0,754%
1996	104.153.000.000	756.073.893	0,726%
1997	127.719.000.000	867.998.091	0,680%
1998	139.023.000.000	903.921.178	0,650%
1999	148.307.000.000	954.940.164	0,644%
2000	157.579.000.000	1.491.808.413	0,947%
2001	171.439.000.000	1.891.142.172	1,103%

* Στατιστική Υπηρεσία και περιοδικό *Επιλογή*.

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου (επεξεργασία του συγγραφέα)

Πίνακας 2.

Δαπάνη ανά μέλος πανεπιστημιακής κοινότητας στη Χίο

Έτος	Συνολικός αριθμός φοιτητών, υπαλλήλων και μελών ΔΕΠ	Γενικό σύνολο δαπανών Παν/μίου Αιγαίου στη Χίο	Δαπάνες ανά άτομο
1985	111	45.680.452	411.536
1988	280	188.957.026	674.847
1991	273	319.609.799	1.170.732
1993	335	522.385.484	1.559.360
1995	378	688.109.801	1.820.396
1996	405	756.073.893	1.866.849
1997	404	867.998.091	2.148.510
1998	457	903.921.178	1.977.946
1999	538	954.940.164	1.774.982
2000	739	1.491.808.413	2.018.685
2001	929	1.891.142.172	2.035.675

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Αιγαίου (επεξεργασία του συγγραφέα)

γήσουν κυρίως ως «μοχλοί ανάπτυξης» για την τοπική οικονομία.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο μπορεί να συμβάλει, να τονώσει και να ενισχύσει την τοπική οικονομία, όμως ο προσανατολισμός και η εν γένει ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής εξαρτώνται από την αναπτυξιακή πορεία και το σχεδιασμό όλων των παραγωγικών κλάδων της Χίου. Ένα σχεδιασμό που να καλύπτει τις γενικότερες ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, και σε αυτό το σχεδιασμό το Πανεπιστήμιο θα λογίζεται ως καταλύτης και όχι ως κύρια ή μοναδική οικονομική μονάδα αυτής της πορείας, παρά τα αναμφισβήτητα θετικά οικονομικά αποτελέσματα.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο αποτελεί σήμερα μια πραγματικότητα με πολλές και ποικίλες επιδράσεις, τόσο άμεσες, οικονομικές, όσο και έμμεσες, ψυχαγωγία, διαπροσωπικές σχέσεις, ήθη, γηγονός που δεικνύουν τα εκτιθέμενα στην εργασία στοιχεία, ποιοτικά και ποσοτικά.

Η οικονομική συνεισφορά του Πανεπιστημίου στην τοπική οικονομία, όπως απεικονίζεται στον Πίν. 1, είναι της τάξης του 0,78% κατά μέσο όρο στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Χίου. Τα τελευταία χρόνια, 2000 και 2001, προσεγγίζει το 1% επί του ΑΕΠ και είναι αναμφίβολα σημαντική η συμβολή του. Κύριος παράγοντας αυτής της συνεισφοράς είναι οι φοιτητές και το λοιπό προσωπικό, όπως επίσης και οι πάσης φύσεως προμήθειες και τα έργα που εκτελεί το Πανεπιστήμιο. Αν συνυπολογιστούν επιπρόσθετα και άλλες έμμεσες οικονομικές συνέπειες, στις μεταφορές, στις επικοινωνίες, στην αύξηση του κόστους ζωής στα καταναλωτικά αγαθά

και στην κατοικία, το παραπάνω ποσοστό αναμένεται να είναι αυξημένο, ίσως της τάξης του 1,5%, που ιδιαίτερα τα έτη 2000 και 2001 ίσως προσεγγίζει το 2% με 2,5% και κατ' άλλους υπολογισμούς (Litinas & Xideas 2000) το 3%.

Από τη μελέτη του Πίν. 2 προκύπτει ότι το μέσο ποσό που ανά άτομο εισρέει στην τοπική οικονομία της Χίου ως άμεση συνεισφορά είναι περίπου 2.000.000 δρχ., και παρουσιάζεται σταθερό τα τελευταία έτη, δηλαδή μετά το 1997, που το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο αναπτύσσεται τόσο σε προπτυχιακό επίπεδο όσο και σε μεταπτυχιακό και σε ερευνητικά προγράμματα.

Από την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων προκύπτει ότι οι οικονομικές συναλλαγές του Πανεπιστημίου Αιγαίου, όσον αφορά κονδύλια του Τακτικού Προϋπολογισμού και της Εταιρείας Αξιοποίησης, πραγματοποιούνται κατά κύριο λόγο με επιχειρήσεις της Χίου. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει με τα κονδύλια του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων. Οι επιχειρήσεις της Χίου είναι 3.053, από τις οποίες 2.148 στο Δήμο Χίου. Οι επιχειρήσεις που έχουν συναλλαγές με το Πανεπιστήμιο είναι 300 και επεξεργασία στοιχείων έγινε στις 282. Οι τομείς τους οποίους ενισχύει οικονομικά η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου είναι κατά κύριο λόγο ο τομέας των υπηρεσιών και του λιανικού εμπορίου. Ειδικότερα, ενισχύονται επιχειρήσεις σίτισης, εμπορίας Η/Υ, προμήθειας υγρών καυσίμων, επιχειρήσεις ξυλουργικών και οικοδομικών εργασιών, υδραυλικών ειδών, ηλεκτρικών εγκαταστάσεων καθώς και βιβλιοπωλεία. Φαίνεται λοιπόν ότι στον τριτογενή τομέα της τοπικής οικο-

νομίας κατευθύνεται η οικονομική συνεισφορά του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο.

Οι εγκαταστάσεις και τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας στη Χίο

Η ίδρυση ενός περιφερειακού Πανεπιστημίου θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την εξασφάλιση μιας «κρίσιμης μάζας» στον αριθμό διδασκόντων και φοιτητών και την ανάπτυξη των υλικοτεχνικών υποδομών. Ένα πανεπιστήμιο είναι αναγκαίο να έχει έναν ελάχιστο αριθμό γνωστικών αντικειμένων και τμημάτων για τη διεπιστημονική του πορεία και εξέλιξη, καθώς και τον απαραίτητο αριθμό μελών ΔΕΠ και διοικητικών υπαλλήλων. Η βιωσιμότητα ενός περιφερειακού πανεπιστημίου εξαρτάται από την υλικοτεχνική υποδομή που διαθέτει, αλλά και από το προσωπικό που δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για τη λειτουργία του. Είναι λοιπόν αναγκαίο να υπάρξουν οι κατάλληλες συνθήκες για τη μονιμότερη παραμονή διδασκόντων και φοιτητών στη Χίο, με αποτέλεσμα την καλύτερη λειτουργία και ανάπτυξη του Πανεπιστημίου.

Οι ελλείψεις σε διοικητικό προσωπικό, σε εργαστήρια και λοιπή υλικοτεχνική υποδομή και σε ερευνητικά προγράμματα απαιτούν, για να καλυφθούν, περισσότερους πόρους εκ μέρους της πολιτείας.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο λειτούργησε από την ίδρυσή του, το 1984, έως το 1998 με ένα Τμήμα, το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων (ΤΔΕ), ακολούθως το 1998 ιδρύθηκε το Τμήμα Ναυτιλί-

ας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών (ΤΝΕΥ) και το 2000 το Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης (ΤΜΟΔ).

Αξιζει να επισημανθεί το γεγονός ότι, σε αντίθεση με άλλες περιοχές (Θεσσαλία, Μυτιλήνη), στη Χίο δεν υπήρξαν έντονες αντιπαραθέσεις σχετικά με τη χωροθέτηση του Πανεπιστημίου και έτσι η εδραίωσή του στην τοπική κοινωνία είναι απρόσκοπτη.

Η περίοδος μετά το 2001 μπορεί να χαρακτηριστεί σημαντική για την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου, με την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την εγκατάσταση ενός μεγάλου μέρους του στην περιοχή «Ταμπάκινα» και τη δημιουργία πανεπιστημιούπολης (campus). Η περιοχή «Ταμπάκινα» παρουσιάζει ισχυρά συμπτώματα εγκατάλειψης και βρίσκεται στην περισσότερη υποβαθμισμένη πλευρά της πόλης. Η εγκατάσταση εκεί του Πανεπιστημίου Αιγαίου πιθανόν να αποτελέσει βήμα καθοριστικό για την αναβάθμιση αυτής της περιοχής.

Δεν έχει υπάρξει εκ μέρους της Πολιτείας θεσμοθέτηση ουσιαστικών κινήτρων για τη μόνιμη εγκατάσταση μελών ΔΕΠ αλλά και φοιτητών. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται και αυξημένη χρηματοδότηση για έργα υποδομής, όπως φοιτητικές κατοικίες, που να καλύπτουν το μεγαλύτερο αριθμό των εγγεγραμμένων φοιτητών. Οι φοιτητικές κατοικίες καλύπτουν ένα μέρος μόνο των αναγκών στέγασης των φοιτητών, της τάξης του 12%-18%, που σε συνδυασμό με το κόστος ζωής και το κόστος των ενοικίων δεν δημιουργούν κατάλληλες προϋποθέσεις για την παραμονή μεγαλύτερου αριθμού φοιτητών. Αντίθετα, οι υπάρχουσες ελλείψεις δυσχεραίνουν ή εμποδίζουν την

παραμονή και εγκατάστασή τους στο νησί.

Τα ίδια ισχύουν, βεβαίως, και για τους διδάσκοντες, μέλη ΔΕΠ και με σύμβαση του Π.Δ. 407/80· εδώ πρέπει να συνυπολογιστεί το γεγονός ότι οι δυνατότητες εξέλιξης και ιδιωτικής επαγγελματικής ενασχόλησης των διδασκόντων είναι μεγαλύτερες στα κεντρικά ι-δρύματα, και δεν πρέπει να παραγνωρισθεί η «κοινωνική καταξίωση» που συνεπάγεται η ένταξη ενός μέλους ΔΕΠ σε κεντρικό πανεπιστήμιο. Ας σημειωθεί ότι το ι-σχύν νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση των διδασκόντων, με αποτέλεσμα τη μεγάλη κινητικότητα τους.

Η πολυδιάσπαση του Πανεπιστημίου, σε συνδυασμό με το χαμηλό ύψος των διατιθέμενων πόρων και το γεγονός ότι μόνο τα τελευταία 3-4 χρόνια υπάρχει ταχύτερη ανάπτυξή του, σημαίνει ότι η ολοκλήρωση των στόχων του είναι στενά συνυφασμένη με την επίλυση αυτών των θεμελιωδών απαιτήσεων.

Συμπεράσματα

1. Η πολυδιάσπαση του Πανεπιστημίου και το μικρό, ως εκ τούτου, μέγεθος του στη Χίο, όπως ε-

πίσης και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των οικονομικών διαδικασιών, δεν επέτρεψαν μέχρι τώρα την ολόπλευρη στροφή στην τοπική οικονομία. Τα στοιχεία και οι συνεντεύξεις επιβεβαιώνουν ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο, και συγκεκριμένα το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Χίο, δεν μπορεί να λογίζεται ως μοναδικός ή κύριος πόλος ανάπτυξης μιας περιοχής.

2. Στη δεδομένη οικονομική πραγματικότητα της περιοχής, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου συμβάλλει στην τόνωση του τριτογενούς τομέα της οικονομίας του Νομού Χίου και όχι σε μια ολόπλευρη τοπική περιφερειακή ανάπτυξη, όπως δείχνουν τα στοιχεία.

3. Η μερική, εκ μέρους του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Χίο, ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κύρια ή μοναδική συμβολή στην ανάπτυξη της περιοχής, χωρίς, βεβαίως, να υποτιμάται η συμβολή του στην αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Χίου, που είναι της τάξης του 1,5%.

4. Εντέλει, η ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αιγαίου στην περιοχή της Χίου είναι αναμφισβήτητη και σήμερα βρίσκεται σε μια συγκυρία περαιτέρω διεύρυνσής της. Όμως κάτι τέτοιο δεν μπορεί να νοηθεί ανάπτυξη της περιοχής, αφε-

νός λόγω των γενικότερων αναπτυξιακών διαρθρωτικών προβλημάτων της τοπικής οικονομίας και αφετέρου γιατί ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο δεν είναι μόνο, ή κυρίως, πόλος οικονομικής ανάπτυξης, αλλά εντάσσεται στη γενικότερη πορεία προς την πρόοδο της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γέμτος, Π. (1991), «Πανεπιστήμια και περιφερειακή ανάπτυξη», *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 25/7.
- Γετίμης, Π. (2001), «Προβλήματα ΑΕΙ και ΤΕΙ», *Τα Νέα*, 12/9.
- Γετίμης, Π. (2002), «Πανεπιστήμια και χωροταξία», *Τα Νέα*, 25/7.
- Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα (1990), *Το πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα*, 2ο Συνέδριο, 28 Νοεμβρίου - 1 Δεκεμβρίου.
- Λαμπριανίδης, Λ. (1993), *Περιφερειακά πανεπιστήμια στην Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Λεξικό Κοινωνικών Επιστημών (1961), Αθήνα: Πλούταρχος.
- Litinas, N., Xideas, E. (2000), *The Role of a Network Organization in the Development of an Isolated Discontinuous Space*, Chios.
- Σπυράκη, Χ. (1996), *Περιφερειακά πανεπιστήμια και Πανεπιστήμιο Κρήτης*.
- «Τι λένε οι πανεπιστημιακοί», *Το Βήμα*, 12/9/1999.